

ΜΕΡΟΣ Γ΄

Τοῦ τόπου μας

* * *

ΚΩΣΤΑΣ ΣΠΑΝΟΣ
ΕΚΔΟΤΗΣ «ΘΕΣΣΑΛΙΚΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ»

ΣΥΣΤΑΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΑΡΤΥΡΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΙΕΡΕΑ (15.3.1670, 10.3.1688)

Γιὰ τὴ σύνθεση τοῦ ἄρθρου μου ἀξιοποιῶ τὰ φύλλα 175r-175v τοῦ κώδικα 80 τῆς Μονῆς Ὀλυμπιώτισσας τῆς Ἐλασσόνας. Ὁ κώδικας¹ αὐτός εἶναι τοῦ 18ου αἰώνα, χάρτινος μέ 227 φύλλα, διαστάσεων 21,5X15 ἐκ.². Στά προαναφερόμενα φύλλα εἶναι καταχωρισμένα μία συστατική ἐπιστολή (φ. 175v), μέ χρονολογία 15 Μαρτίου 1670, γιὰ τόν προβιβασιμό ἑνός ἀναγνώστη καί ἱερομονάχου στό ἀξίωμα τοῦ ἱερέα, καί ἕνα συμμαρτυρικό (φ. 175r), μέ χρονολογία 10 Μαρτίου 1688, γιὰ τὴ χειροτονία τοῦ προαναφερόμενου.

Ὁ Ἀθανάσιος ἦταν ἱερομόναχος σέ κάποια μονή τῶν Ἀγράφων, ἡ ὁποία δέν ἀναφέρεται. Ὁ πνευματικός του πατέρας, ὁ ἐπίσκοπος Λιτζῆς καί Ἀγράφων Ἰάκωβος³, καθὼς τόν γνώριζε καλά, τόν θεώρησε ἄξιο γιὰ νά τόν «προβιβάσει» στό ἀξίωμα τοῦ ἱερέα (*ἡ ταπεινότης ἡμῶν τόν παρόντα ἱερομόναχον ὄνοματι ἀθανάσιον, ἐπ' αὐτόν τόν ἱερόν καί σεβάσιμόν του πρεσβυτέρου βαθμόν κανονικῶς προβιβάσασα*). Γιὰ τὴν περίπτωση πού ὁ Ἀθανάσιος θά ἐπέ-

¹ Ὁφείλω εὐχαριστίες στό ΙΠΑ/ΜΙΕΤ γιὰ τὴν ἀποστολή ἑνός φωτοαντιγράφου τοῦ κώδικα.

² Εὐάγγ. Α. Σκουβαράς, Ὀλυμπιώτισσα. Περιγραφή καί ἱστορία τῆς μονῆς. Ἡ βιβλιοθήκη καί τὰ χειρόγραφα. Κατάλογος τῶν κωδίκων. Ἀναγραφαί καί χρονικά σημειώματα. Ἀκολουθία Παναγίας Ὀλυμπιωτίσσης. Ἐγγραφα ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς μονῆς (1336-1900). Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ΚΕΜΝΕ, Ἀθῆναι 1967, 297-298.

³ Ἡ Ἐπισκοπὴ Λιτζῆς καί Ἀγράφων εἶναι μία ἀπὸ τίς πολλές πού ὑπάγονταν στὴ Μητρόπολη τῆς Λάρισης.

στρεφε στήν πατρίδα του, τόν ἐφοδίασε «γράμμασιν συστατικοῖς, συνιστῶσιν αὐτόν τοῖς πρὸς οὓς ἂν τύχη ἐπιδημῶν ὁποιασοῦν τάξεως ἀδελφοῖς χρυσω-
νύμοις ὡς κεκοσμημένον ἀληθῶς τί τῆς ἱερωσύνης ἀξία». Ἀπὸ τὰ γράμματα
αὐτὰ ἀντιγράφηκε στὸν κώδικα 80 τῆς Μονῆς Ὀλυμπιώτισσας μόνο ἓνα,
ἀνυπόγραφο, τοῦ ὁποίου τό πρωτότυπο εἶναι ἄγνωστο πῶς βρέθηκε ἐκεῖ.
Ἴσως εἶναι μεταγραφή ἀπὸ κάποιον, ἄγνωστο, κώδικα τόν ὁποῖο εἶχε ὑπόψη
τοῦ ὁ γραφέας τοῦ κώδικα τῆς Ὀλυμπιώτισσας.

Ἐστερα ἀπὸ 18 χρόνια, τόν Μάρτιο τοῦ 1688, ὁ Ἰάκωβος, ὡς πρόων Λιτζᾶς
καὶ Ἀγράφων, καὶ 11 ἱερομόναχοι ὑπέγραψαν ἓνα συμμαρτυρικό, ἐπειδὴ ὑπάρ-
χει ἀρχαῖος καὶ ἀποστολικὸς νόμος «μηδένα ποτέ πνευματικοῦ πατρός εἰδή-
σεως ἄνευ καὶ ἀνεξετάστως τῷ τῆς πολυφώτου ἱερωσύνης προσέρχεσθαι ἀξιό-
ματι (...), πάντα τα ἀπ' ἀρχῆς αὐτῷ πεπραγμένα ἐρευνήσαντες ἐπιμελῶς, ἐπεὶ
μηδέν εὗρωμεν ἐν αὐτῷ, τόν τῆς ἱερωσύνης κωλῶν βαθμόν». Ἐφόσον, λοιπόν,
γιά τόν ἀναγνώστη καὶ ἱερομόναχο Ἀθανάσιο δέν ὑπῆρχε κάποιο κώλυμα, ὁ
πνευματικὸς τοῦ πατέρας καὶ 11 ἱερομόναχοι βεβαιώνουν στό συμμαρτυρικό ὅτι
ἦταν «ἄξιος τῆς ἱερωσύνης». Τό ἔγγραφο δόθηκε στὸν ἱερέα Ἀθανάσιο «ὡς πέρ
τί φίμοτρον ἀναντίρρητον τοῖς βουλομένοις ἀντί:λέγειν ἡμῖν».

Οἱ 11 ἱερομόναχοι δέν δηλώνουν τί μονή τῆς μετανοίας τους κι ἔτσι δέν
εἶναι ἐφικτό νά τὴν προσδιορίσουμε. Ὅπωςδῆποτε, ὁμως, οἱ μονές τους
ἀνῆκαν στήν Ἐπισκοπή τῆς Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων.

Ὁ Ἰάκωβος, σύμφωνα μέ τὰ ἔως τώρα γνωστά, ἐκλέχθηκε ἐπίσκοπος τῆς
Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων τόν Νοέμβριο τοῦ 1657⁴ καὶ ποίμανε τὴν ἐπαρχία του
μέχρι τό 1678. Ἦταν Καρπενησιώτης καὶ μαθητὴς τοῦ Εὐγενίου Γιαννούλη τοῦ
Αἰτωλοῦ⁵.

Τὰ δύο ἔγγραφα ἔχουν ὡς ἐξῆς:

I. Η ΣΥΣΤΑΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Ἐπειδὴ θεῖον τέ χρῆμα καὶ ἱερόν καὶ σεβάσιμον ἢ ἱερωσύνην κά/θέστηκεν,

⁴ Βασίλης Κ. Σπανός, «Ἐφτά ὑπόμνηματα ἐκλογῆς ἐπισκόπων τῆς Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων (1647-15.7.1793)», Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο, 49 (Λάρισα 2006), 165-167 (ὅπου το ὑπόμνημα ἐκλογῆς του)-Δημήτριος Γ. Καλούσιος, Ὁ Κώδικας τῆς Μητροπόλεως Λαρίσης. ΕΒΕ 1472: 1647-1868, Λάρισα 2009, 16-17 (ὅπου το ὑπόμνημα ἐκλογῆς καὶ ἡ ὁμολογία πίστεώς του).

⁵ Πάνος Ι. Βασιλείου, Ἡ Ἐπισκοπή Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων ἐπὶ Τουρκοκρατίας, Ἀθήνα 1960, 148-152. Ὁ Βασιλείου ἀναφέρει ὅτι πέθανε μεταξύ των ἐτῶν 1679-1680. Τό συμμαρτυρικό, ὁμως, μᾶς πληροφορορεῖ ὅτι ὁ Ἰάκωβος, ὡς πρόων Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων, ζοῦσε τουλάχιστον ἕως τῆς 10 Μαρτίου 1688.

καί τοῖς ὡς οἶον τε διά βίου καθάρσεως προη-
 μένοις χορη/γείσθαι ταύτης ὑπό τοῦ παναγίου
 καί τελεταρχικοῦ πν(εύμα)τος διά / τῆς τῶν
 χειρῶν ἐπιθέσεως τῶν τί ἱεραρχική ἀξία
 τετιμη/μένων θειοὶ κανόνες θεσπίζουσιν, οὐκ
 ἀπεικότως δήπου, καί / τοὺς τῶ ἀξιώματι τούτω
 (οἱ ὅποιοι ποτ' ἂν ὦσι) σεμνενομένοις, / καί πρὸς
 ἄλλοδαπᾶς ἔσθαντο (;) πολλῶν ἔνεκα, μεταβαί-
 νουσιν βουλόμενοι πόλεις καί χώρας τὰς ἐννοίας
 (!) δήποτε τῶν / ἐπαρχιῶν, ἐπιμελῶς ὅσον ἔνι καί
 ἀκριβῶς ἀνακρίνειν εἴθιστα, τοιγάρ τοι καί ἡ
 ταπεινότης ἡμῶν τόν παρόν/τὰ ἱερομόναχον
 ὄνοματι ἀθανάσιον, ἐπ' αὐτόν τόν ἱε:ρὸν καί
 σεβάσιμόν του πρεσβυτέρου βαθμόν κανονικῶς:
 / προβιάσασα, οὐκ ἔγνω δεῖν εἶναι μή καί γραμ-
 μασιν ἐφο:διάσας τοῦτον συστατικοῖς,
 συνιστῶσιν αὐτόν τοῖς πρὸς οὓς ἂν / τύχη ἐπι-
 δημῶν ὅποιασοῦν τάξεως ἀδελφοῖς χρύ:στωνύ-
 μοις (!) ὡς κεκοσμημένον (!) ἀληθῶς τί τῆς ἱερωσύ/νῆς ἀξία. καί τὰ τῆς αὐτῆς
 ἀκωλύτως ἐπιτυχεῖν δυ:νάμενον. Τοῦτου χάριν ἐπεδόθη αὐτῶ τὸ παρόν ἱ:διό-
 χειρον εἰς δόξαν π(α)τρός κ(αί) υἱοῦ, κ(αί) ἀγίου πν(εύμα)τος, τοῦ / ἑνός αἰτίου
 θεοῦ. ἀμὴν. κατὰ τό: ἄχξ' ἔτος / ἀπὸ χ(ριστο)ῦ μαρτίου ε'.

Εἰκ. 1. Τό φ. 175ν τοῦ κώδικα 80 τῆς Μονῆς Ὀλυμπιώτισσας μετ' ἐπί συστατικῆ ἐπιστολῆ (15.3.1670).

II. ΤΟ ΣΥΜΜΑΡΤΥΡΙΚΟ

φ. 175r

+ Ἐπειδή ἀρχαῖος κ(αί) ἀποστολικός ἐστι νόμος, μηδένα ποτέ /πνευματι-
 κοῦ πατρός εἰδήσεως ἄνευ, κ(αί) ἀνεξετάστως τῶ τῆς πολυ:φώτου ἱερωσύνης
 προσέρχεσθαι ἀξιώματι διάτοι τοῦτο κ(αί) ἡμεῖς τόν: / εὐλαβέστατον ἀναγνώ-
 στην ἱερομόναχος μαρτυρῶ / αὐτόν ἄξιόν της ἱερωσύνης:-

θανάσιον τῶ τῆς ἱερωσύνης ἀξιώματι / βουλόμενον κοσμηθῆναι, φέροντες
 αὐτόν ὡς ἔθος κατέμπροσθέν του ἀοράτου θ(εοῦ), κ(αί) τῶν ἐκλεκτῶν
 ἀγγέλ(ων), κ(αί) πάντα τὰ ἀπ' ἀρχῆς / αὐτῶ πεπραγμένα ἐρευνήσαντες ἐπι-
 μελῶς, ἐπεὶ μηδέν εὐρω:/μέν ἐν αὐτῶ τόν τῆς ἱερωσύνης κωλῦον βαθμόν. ἐπε-
 δώκαμεν αὐ:τῶ τὸ παρόν ὡςπερ τί φήμοτρον ἀναντίρρητον τοῖς βουλομένοις

ἀντί:Λέγειν ἡμῖν. 1688. μαρτίου ι΄.

+ ὁ πρῶν λητζᾶς καὶ ἀγγράφ(ων) Ἰάκωβος κ(αί) πνευματικός αὐτοῦ πατήρ
μάρ:τυρῶ αὐτόν ἄξιον τῆς ἱερωσύνης.

+ Χριστοφόρος ἱερομόναχος μαρτυρῶ αὐτόν ἄξιόν της ἱερωσύνης:-	» Ἀναστάσιος ἱερομόναχος μάρτυρῶ αὐτόν ἄξιόν της ἱερωσύνης
+ διονύσιος ἱερομόναχος μαρτυρῶ αὐτόν ἄξιόν της ἱερωσύνης:-	» ἀνανίας ἱερομόναχος μαρτυρῶ αὐτόν ἄξιόν της ἱερωσύνης
+ Κυπριανός ἱερομόναχος μαρτυρῶ αὐτόν ἄξιόν της ἱερωσύνης:-	» παχώμιος ἱερομόναχος μάρτυρῶ αὐτόν ἄξιόν της ἱερωσύνης
+ Γρηγόριος ἱερομόναχος μαρτυρῶ αὐτόν ἄξιόν της ἱερωσύνης	» Ἰάκωβος ἱερομόναχος μαρτυρῶ αὐτόν ἄξιόν της ἱερωσύνης
+ Γαβριήλ ἱερομόναχος μαρτυρῶ αὐτόν ἄξιόν της ἱερωσύνης	» Ἰωσήφ ἱερομόναχος μαρτυρῶ αὐτόν ἄξιόν της ἱερωσύνης
	» εὐγένιος ἱερομόναχος μάρτυρῶ αὐτόν ἄξιόν της ἱερωσύνης